

Täysistunto

Tiistai 4.12.2018 klo 14.02—20.52

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansalaisaloitelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 251/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

19.07 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on kyse kansalaisaloitemenettelystä, jota on tarkoitus sujuvoittaa ja selkeyttää muun muassa aloitteen viireillepanoprosessin ja kannatusilmoitusten julkisuuden osalta teknisluontoisilla muutoksilla. Hallituksen esityksen mukaan tässä selkeytetään viireillepanovaihetta ja täsmennetään henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä. Lisäksi tässä on tarkoitus helpottaa ongelmaa, joka aiheutuu aloitteiden raukeamisesta eduskuntakauden päättyessä, pidentämällä aloitteen eduskunnalle toimittamisen määräaika.

Vaikka tässä nyt puhutaan vähän niin kuin teknisluontoisista kysymyksistä, niin kumminkin myös tämä kansalaisaloitteen koko lainsäädäntöuudistus tulevaisuudessa ehkä vaatii poliittista keskustelua. On hyvä, että meillä on olemassa tällainen kansalaisaloite, jolla pystytään tuomaan eduskunnan käsittelyyn erilaisia asioita. Kuitenkin on syystäkin keskusteltu tässä salissa useamman kerran siitä, onko ihan relevanttia, että 50 000 nimellä saadaan tänne äänestyksiin aloitteita, mihin ei edes 100 kansanedustajan nimimäärä riitä tässä talossa.

Eduskunnassa on kuitenkin totuttu ajattelemaan niin, että jos täällä kansanedustajat keräävät yli 100 nimeä johonkin lakialoitteeseen, niin se viedään koko prosessin läpi, myös mahdollisesti lainsäädäntöön asti, vähintäänkin äänestykseen saakka. Näin ei kuitenkaan ole. Me tiedämme, että poliittisista syistä erilaisia lakialoitteita jätetään pöytälaatikkoon makaamaan, jos ne eivät kohtaa hallituksen arvomaailmaa. Lisäksi tiedetään, että kansalaisaloitteetkaan eivät aina johda edes siihen, että ne tulevat tänne saliin asti, kuten esimerkiksi kävi viimeksi perintöveron osalta, kun se haluttiin poliittisista syistä torpata. Me muistamme, kuinka hyvin ja kauniisti kokoomuslaiset kansanedustajat puhuivat: esimerkiksi edustaja Heinonen ajoi tätä hanketta, mutta kuitenkin viime kädessä itse rupesti vastustamaan sitä, vaikka oli sitoutunut ajamaan tätä hanketta ennen kansalaisaloitetta.

Siinä mielessä osin tämä kansalaisaloitekeskustelu ja lainsäädäntöasia ovat aikamoista poliittista teatteria. Ei voida välttää siltä, että annetaan väärää tietoa kansalaisille, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2018 vp

ikään kuin sen kautta voitaisiin aidosti vaikuttaa. Yleensä kansalaisaloitteet eivät ole täällä kovin hyvin menestyneet. Niin kuin tässäkin hallituksen esityksessä sanotaan, 800 kansalaisaloitetta on laitettu vireille tämän kuuden vuoden aikana ja alle 3 prosenttia kansalaisaloitteista on onnistunut keräämään tämän vaadittavan nimimäärän, 50 000 kannatusilmoitusta, ja siten edennyt tänne. Ongelma siinä on mielestäni ennen kaikkea se, että vieläkin on liian politisoitunutta tämä kansalaisaloitteiden käsittely viime kädessä täällä eduskunnassa, vaikka niitä nimiä olisi 100 000.

19.10 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Lakiesitys sinällään on kannatettava ja erityisesti näkökulmasta. Se, että tulee vuoden pituinen jakso kerätä niitä nimiä, on ihan ok. Se ei toki millään lailla poista edustaja Niikon äskeisiä huomioita. Se on totta, että jos se tuodaan tänne vaalikauden lopulla, niin se ihan yhtä lailla häipyä sinne, mistä se on tullutkin, eli kansalaisten pariin takaisin. Tämä vuoden nimienkeruu-aika ei poista sitä problematiikkaa, mikä kansalaislakialoiteissa tällä hetkellä onkin.

Tässä on hyvää se, kun meillä tässä maassa on eläkeläisiä ja vanhuksia kasvavassa määrin, entistä enemmän, että semmoinen joukko edunvalvojia eri eläkeläisjärjestöistä pyrki keräämään puolen vuoden aikana nimiä 50 000 siihen, että tulisi vanhusasioihin valtuutettu tähän maahan seuraamaan ihan yhtä lailla kuin meillä on lapsille ja niin edelleen erilaisia valtuutettuja, tasa-arvovaltuutettua ja tietosuojavaltuutettua. Vanhukset halusivat oman valtuutetun tähän maahan. He eivät saaneet sitä 50 000:ta täyteen, ja se johtuu juuri siitä, että ne kerättiin manuaalisesti, koska sillä vanhenevalla väestöllä ei ole vielä sellaisia mahdollisuuksia yhtä aktiivisesti toimia kuin kävi dieselin hinnannoususta johtuneessa keskustelussa, missä kansalaisaloite käyttövoimaveron poistamiseksi täyttyi vuorokaudessa, tuli 50 000 nimeä. Joten varmasti jatkossa on syytä keskustella siitä, millä lailla ja kuinka nimien kerääminen on mahdollista, mutta tervehdin tätä ehdotusta kyllä oikeutettuna ja hyvänä.

Se, jos ollaan tehty näitä kansalaislakialoitteita ja kuinka paljon, ei kerro kuitenkaan siitä, että eduskunta olisi jotenkin syyllinen siihen, että ne eivät tule tänne käsittelyyn. Meillä on ne kaksi, jotka eivät ole tulleet käsittelyyn. Toinen oli perustuslakivaliokunnassa edustaja Väyrysen tekemä, jolloin perustuslakivaliokunta katsoi — jos oikein ymmärrän, kun edustaja Modig minua tässä vähän opasti — [Silvia Modig: Älä pistä minun piikkiini!] että EU-asioita ei tässä salissa ratkaista, joten se sinällään raukesi.

Mutta se, mitä tapahtui tämän perintöverolain osalta, oli kyllä hämmäntävää. Täytyy sanoa, että vaikka en varmasti olisi ollut kannattamassa perintöveron poistamista siinä kansalaislakialoitteen muodossa, niin hämmäntävää oli se, että äänestämispäätöksellä valiokunnan hallituspuolueitten kansanedustajat raikasivat kansalaislakialoiteinstituution. Olsi ollut oikeutettua, että se lakialoite olisi tullut tänne saliin mietintönä ja pohdittuna niin, että lakialoitteen allekirjoittajat olisivat voineet nähdä, millä lailla tätä asiaa pohditaan Suomen eduskunnassa.

Kysymys ei ole nyt politiikasta, että oppositiopuolueet haluaisivat tehdä tällä politiikkaa, vaan kysymys on kansalaislaista ja sen hengestä. Täällä on ollut lakialoitteita, joittenka takana en ole, mutta olen ollut puolustamassa sitä, että ne pitää tuoda tänne saliin. Tämä on muodostunut käytäntö eduskunnassa, että käsittelemme näitä asioita kaikella vakavuudella ja tuomme tänne mietintönä esimerkiksi nyt vaikka kesäaikaan siirtymisen lakialoitteen. Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta teki mietinnön, että ei yhdy eikä suosittele tätä aloitetta. No, nyt onnellisesti on sitten käynyt niin, että se meidän mietintöön te-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2018 vp

kemämme ponsi, että edellytämme valtioneuvoston ja ministerin viemään sitä EU:hun, on johtanut toimenpiteisiin, ja siitä kiitos hallitukselle ja ministerille, että olemme saaneet nyt käsittelyymme myös kesäaikaan liittyvän lainsäädännön tässä maassa, kun EU-komissio otti siihen sellaisen kannan, että tämä on mahdollista. Eli tämäkin kansalaislakialoite löysi maaliinsa pienen odottelun jälkeen.

Tärkeintä olisi tässä keskustelussa huomata, että kansalaislakialoite on enemmän kuin eduskunta ja sen pitää jatkua yli vaalikausien. Vaikka eduskunta vaihtuu, niin kansalaislakialoitteen allekirjoittajat eivät vaihdu. He ovat usein poliittisesti sitoutumattomia ja ovat sen oman näkemyksensä mukaan allekirjoittajina siinä lakialoitteessa, koska he tuntevat niin, eikä ei ole oikein, että eduskunnan vaalikauden loputtua ne lakialoitteet mitätöityvät.

Edustaja Niikkoa pitää kiittää siitä, että toki ehkä meidän kansanedustajienkin pitäisi vielä tällä vaalikaudella lähestyä puhemiesneuvostoa ja puhemiestä siinä, että pitäisikö kansanedustajienkin lakialoitteilla olla joku kohtuullinen käsittely. Itselläni on mielessä, että meitä oli jokaisesta eduskuntaryhmästä ensimmäisinä allekirjoittajina maksuhäiriömerkinnän poistamista koskevassa lakialoitteessa. Meitä oli 138 kansanedustajaa, jotka allekirjoittivat sen lakialoitteen. Edustuksellisesti se tarkoitti, että 870 000 oli meidän äänestäjien määrä, jotka osallistuivat ja olivat samaa mieltä, että tätä lakialoitetta pitäisi edistää ja viedä eteenpäin.

Arvoisa rouva puhemies! Näillä sanoilla tuki tälle esitykselle.

19.17 Silvia Modig vas: Arvoisa rouva puhemies! Jokainen kansalaisaloite, joka eduskunnalle jätetään, tulee käsitellä eduskunnassa asiallisesti ja kattavasti, ja jokaisesta aloitteesta on tuotava mietintö saliin. Ainoat, mitkä voi poislukea tästä, ovat sellaiset, jotka ovat perustuslain vastaisia tai eivät kuulu eduskunnan suoraan toimivaltaan. Kaikista muista on tuotava mietintö saliin, muuten koko kansalaisaloitteen idea menee ja muuten koko lainsäädäntö sen suhteen on täysin turha.

Idea koko kansalaisaloitteessa on se, että kansalaisilla on reitti, keino saada eduskuntaan kysymys, mielipide, esitys, joka syystä tai toisesta ei ole mahtunut hallitusohjelmaan, joka syystä tai toisesta ei mahdu poliittiselle agendalle sillä hetkellä, asia, joka vaikka on kiusallinen eduskuntapuolueiden mielestä, asia, joka on niin vaikea, asia, joka kuuluu meillä niin sanottuihin omantunnon kysymyksiin, joissa suurin osa ryhmistä noudattaa vapaita käsiä. Jos ei siitä tuoda mietintöä tänne saliin, jos se haudataan valiokuntaan, se on täysin kansalaisaloitteen hengen vastaista ja tekee koko kansalaisaloitteen idean aivan tyhjäksi.

Vasemmistoliitto on eduskuntaryhmänä linjannut, että riippumatta kansalaisaloitteen sisällöstä, riippumatta, kannatammeko me sitä kyseistä aloitetta vai emme, siitä on tuotava mietintö suureen saliin täysistunnon päätettäväksi, niin että kansalaiset saavat esitykseen- sä eduskunnan näkemyksen. [Timo Heinonen: Edustaja Lapintien johdolla!] — Saanko minä puhua loppuun, vai haluaako Heinonen huudella lisää? Kiitos. — Ja tämän takia minä olen esimerkiksi henkilökohtaisesti puolustanut Aito avioliitto -kansalaisaloitetta, joka pyrki kumoamaan tasa-arvoisen avioliittolain, jota olin puolustanut raivokkaasti, sen takia, että siinä toteutuu demokratia, kun se tulee tänne saliin äänestettäväksi.

Se, miten hallituspuolueet päättivät toimia viimeisimmän kansalaisaloitteen kohdalla, perintöveroa koskevan kansalaisaloitteen kohdalla, on häpeällistä. Se vähentää kansalaisaloitteen arvoa ja toimii täysin sen ideaa vastaan. Se on märkä rätti vasten koko kansalaisaloitteen ideaa ja kansalaisten kasvoille. Se osoittaa täyttä kunnioituksen puutetta kansa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2018 vp

laisaloiteinstituutiota kohtaan. Kunnioitusta ei valitettavasti voi lainsäädännössä määrätä, sen me olemme jo lukuisia kertoja todenneet.

Tämä itse esitys, josta tänään puhumme, on mielestäni erittäin kannatettava. Kannatan sitä ja kiitän siitä. Samalla tämä tarttuu siihen, että tämmöinen kikkailu ja fuskaaminen, jota hallituspuolueet harrastivat, ei olisi niin helppoa eli että ne eivät raukeaisi niin nopeasti. Edustaja Myllykoski on tehnyt viime vuonna lakialoitteen, joka ratkaisisi koko ongelman, jota tässä nyt hieman parannetaan, [Timo Heinonen pyytää vastauspuheenvuoroa] eli sen, että kansalaisaloitteet eivät raukeaisi missään ajassa tai siis että vaalikauden vaihtuminen ei tarjoaisi eduskunnalle mahdollisuutta kikkailla pois kansalaisaloitetta, jota se ei halua käsitellä. Vaaleissa vaihtuu eduskunta, ei kansa. Minä ehdotan, että tämäntyyppistä pohdintaa käydään nyt valiokunnassa ja pohditaan, toisin kuin tässä hallituksen esityksessä sanotaan, että eikö todella olisi muitakin asioita, joita kansalaisaloitelainsäädännön kohdalla tulisi tarkastella ja kehittää.

19.21 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy nyt sen verran tarkentaa, että se oli itse asiassa vasemmistoliiton edustaja Lapintie, joka toimii puheenjohtajana tässä kyseisessä valiokunnassa, joka ei tehnyt mietintöä. [Silvia Modig pyytää vastauspuheenvuoroa] Ei siinä itse asiassa ole kyse siitä, onko esitys perustuslain vastainen tai ei. Olisi voinut tehdä siinäkin tapauksessa mietinnön, missä todetaan, että esitys on perustuslain vastainen ja se ei johda toimenpiteisiin. Näin edustaja Väyrynen, joka oli tehnyt ison työn tämän aloitteen kanssa, olisi saanut myös sille arvoisensa keskustelun täällä salissa ja olisi saanut tuoda omat näkökantansa esille. Silloin vasemmistoliitolle kyllä kelpasi, että mietintöä ei tehty, kun se oli omien tavoitteiden mukaista.

19.21 Silvia Modig vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minulle tulee suurena yllätyksenä, että kokoomus ei ole edustettuna perustuslakivaliokunnassa, vai ovatko minulta menneet ohi ne esitykset, joita kokoomus on perustuslakivaliokunnassa tehnyt tämän asian suhteen? Perustuslakivaliokunta ei ole samanlainen valiokunta kuin kaikki muut valiokunnat. Sen tulee pyrkiä poliittiseen riippumattomuuteen ja arvioida sille tulevat esitykset perustuslain näkökulmasta. Kyllä täällä on voimia ja tahoja, jotka yrittävät jatkuvasti politisoida perustuslakivaliokuntaa, mutta suuresti arvostamani edustaja ja perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Lapintie on tiukasti pitänyt kiinni siitä, että perustuslakivaliokunnan näkökulma on ainoastaan se, mitä perustuslaki tästä asiasta sanoo, ja jättänyt politikoinnin sivuun. [Timo Heinonen: Oikein!] Kokoomuksesta ei voi sanoa samaa.

Jos teillä kerran on, kuten oletan, joitain perusteluja, muita kuin politikointi tai kiusallisen keskustelun välttäminen, sille, minkä takia tätä perintöveron kansalaisaloitetta ei ollut järkevää tuoda saliin, niin silloin olisi pitänyt tehdä mietintö, jossa ne tuodaan esille. [Timo Heinonen: Ja samalla lailla siitä toisesta!] Jos vaikka on ihan perusteltu näkökulma, että verotusta ei voida muuttaa yksi pala sieltä ja toinen tuolta, vaan on katsottava kokonaisuutta — mielestäni validi perustelu — kirjoitetaan se mietintöön, tuodaan se saliin [Puhemies koputtaa] ja äänestetään asiasta.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Puhujalistaan.

19.23 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Minusta nyt on kyse isosta periaatteellisesta pohjakuvasta, käsityksestämme siitä, mihin demokratia on menossa. Me edustamme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2018 vp

edustuksellista demokratiaa ja varmasti haluamme myöskin tulevaisuuden Suomen olevan edustuksellisen demokratian varassa — siihen luulen, että kaikki uskomme, jotka täällä työskentelemme.

Mutta tiedämme, että yhä enemmän ihmisiä liikuttaa myöskin osallistava demokratia, ja siitä myöskin kansalaisaloitteessa on kysymys. Nämä eivät ole toisiaan poissulkevia demokratian palasia ja osia vaan parhaimmillaan toisiaan täydentäviä osia, ja juuri sen vuoksi on tärkeää, millä tavalla eduskunta suhtautuu kansalaisaloitteisiin. Se ei saa olla näennäisdemokratiaa, siitä ei saa tulla kansalaisille tunnetta, että he nostavat esille tärkeitä asioita, joita toivoisivat eduskunnan käsittelevän, mutta me emme sitä syystä tai toisesta täällä tee. Aloite ei tietenkään tarkoita sitä, että se tulee hyväksytyksi, mutta tärkeintä on, että kansalaisaloitteet tulevat käsitellyiksi ja käsittely tapahtuu vastuullisesti.

Edustaja Modig hyvin tuossa äsken totesi, että on tärkeää myöskin kansalaisaloitteen tekijöille, että he saavat tietoa siitä, minkä takia esimerkiksi eduskunta jotain asiaa ei kannata tai ei aktiivisesti aja. Ja kun täällä on esille noussut myöskin tämä perintövero koskeva kansalaisaloite, joka ei saanut arvoistansa käsittelyä, niin on todettava, että se ei ole omiaan luomaan uskottavuutta kansalaisaloitteiden osalta. Tuen myöskin tätä ajatusta, että kansalaisaloite jatkuu yli vaalikausien, ja toivon, että tähän esitykseen perehdytään kunnon nyt myöskin sitten valiokuntatyössä. Sinällään on tärkeää, että me muokkaamme tätä vielä verrattain uutta kansalaisaloitejärjestelmää, mutta meidän ei pidä tehdä kansalaisaloitejärjestelmän muokkausta juuri ennen vaaleja sen takia, että näyttäisi siltä, että haluamme tehdä asian eteen jotain. Kyllä meidän on siihen perehdyttävä tarkasti ja mietittävä, miten voisimme tätä osallistavan demokratian muotoa parantaa.

Edustuksellinen demokratia ei voi hyvin, jos me emme ymmärrä maailman muutosta. Ja minusta on nähtävä, että ihmiset eivät enää tyydy vaikuttamaan vain kerran neljässä vuodessa. He haluavat vaikuttaa asioihin, jotka he kokevat itselleen tärkeiksi, jotka ovat heidän mielestään suuria epäkohtia, joista ei varsinaisesti vaaleissa suoraan äänestetä, ja siitä minusta yksi hyvä esimerkki, paras esimerkki, on kansalaisaloite tasa-arvoisesta avioliittolaista, josta uskon, että se ikään kuin yhdisti niin kansalaisia kuin myöskin eduskuntaa, tämän aloitteen käsittely täällä. Se parhaimmalla tavalla kertoi siitä, että edustuksellinen ja osallistava demokratia voivat kulkea käsi kädessä, ja silloin myöskin tämä perinteinen järjestelmä voi hyvin.

19.26 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa rouva puhemies! On itse asiassa helppo yhtyä tuohon äskeiseen edustaja Salosen puheenvuoroon. Minun mielestäni siinä tuli hyvin esille tämän kansalaisaloitteen merkitys, ja nyt kun tämä väline on ollut käytössä muutamia vuosia, niin me näemme, että siitä on tullut kansalaisille todella tärkeä keino saada esille semmoisia asioita, mitä täällä salissa ei normaalisti lainsäädännön kautta tuoda käsittelyyn. Johtuuko se siitä, että ne ovat ehkä aika usein tämmöisiä arvopohjaisia kysymyksiä, jotka eivät välttämättä mene puolueittain, vaan ovat enempikin juuri tämmöisiä omantunnon kysymyksiä tai ehkä niin arkoja kysymyksiä, että meidän on vaikea nostaa niitä muutoin esille.

Nämä kokemukset osoittavat, että tämä 50 000 allekirjoittajan raja on itse asiassa aika osuva. Se, että vain 3 prosenttia näistä kaikista aloitteista on ylittänyt sen, kertoo siitä, että se on aika hyvin osattu arvioida kohdalleen, ja näen kyllä samoin niin kuin tässäkin on, että ei esitetä sen muutosta, ja hyvä niin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2018 vp

Mutta se iso ongelma, mikä näissä aloitteissa nyt on, on todella tämä, että ne raukeavat silloin, kun eduskunta vaihtuu, ja se on äärimmäisen harmillista. Se johtaa myös siihen, että tietysti aloitteita suunnittelevat tahot joutuvat vähän pelaamaan, että missä vaiheessa ne aloittavat allekirjoitusten keräämisen. Siinä nytten tämä pidentäminen vuodella auttaa hieman, mutta minun mielestäni se ei ole kuitenkaan semmoinen pysyvä ratkaisu, vaan pysyvä ratkaisu olisi selkeästi se, että nämä olisivat vireillä myös vaalien yli seuraavalle eduskunnalle. Ja sitten toisaalta voi tulla tilanteita, joissa luovutetaan hyvissä ajoin aloite tänne uskoen siihen, että aika riittää hyvin sen käsittelyyn, mutta johtuen muista lainsäädäntökii-reistä, ehkä haluttomuudestakin priorisoida aloitteen käsittelyä voi käydä niin, että se sit-ten raukeaa lopulta, ja sen takia tämä, että se todella jatkuisi yli vaalikauden, olisi äärim-mäisen tärkeää.

Tässä on minusta hyvin käytetty puheenvuoroja myös sen puolesta, että kansalaisaloitteet ansaitsevat aina asiallisen ja hyvän käsittelyn. Lähtökohtaisesti näen kyllä, että jokai-nen kansalaisaloite, jos ei se todella ole sitten perustuslain vastainen tai asia, johon meillä ei ole päätösvaltaa, pitäisi tuoda tähän isoon saliin käsittelyyn. On siitä sitten samaa mieltä tai eri mieltä, niin tähän on se paikka, missä sitten kukin voi perustella, kukin edustaja tai kukin puolue, miksi sitä kannattaa ja miksi sitä ei kannata, ja se olisi myös oikea teko näiden kansalaisaloitteiden tekijöiden suuntaan, kun he ovat nähneet ison vaivan, että he haluavat tähän muutoksen, jotta he voisivat myös kuulla ne perustelut, miksi sitä ehkä ei kannateta. Sen takia olisin kyllä ehdottomasti nähnyt, että perintöveroä koskeva kansalais-aloite olisi pitänyt [Puhemies koputtaa] tuoda tänne keskusteluun.

19.30 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että kansalaisaloitteiden keräysaikaa nyt pidennetään. Se itse asiassa jossain määrin helpottaa tätä tilannetta. Kun aloite laitetaan liikkeelle, se usein on tällainen jollain tavalla spontaani, nopeakin ratkaisu, osa ehkä pidempäänkin hautuneita, mutta osa saa nopeasti tuon määrän täyteen, ja silloin saattaa tulla tällaisia niin sanottuja kuolleita hetkiä, että kun aloite on itse asiassa saanut ni-met täyteen, niin sitä ei kannatakaan jättää enää, kun sitä ei ehdittäisi käsitellä ja se rau-keaisi.

Olen edustaja Myllykosken ja monien muiden kanssa samaa mieltä siitä, että kun kansa ei vaaleissa vaihdu, niin yhtä hyvin nämä kansalaisaloitteet voisi pitää voimassa myös kä-sittelyn näkökulmasta yli vaalien. Toki niin, että jos aloitetta ryhdytään käsittelemään toi-sen eduskunnan aikana, niin se pitäisi käsitellä sen eduskunnan aikana loppuun, tai sitten voitaisiin todeta, että tämä aikataulusiirto siirtyy seuraavan eduskunnan käsittelyyn, ja näin se toimisi.

Aivan aukoton ei kyllä ole tämä perustelu, mikä salissa on ollut näistä mietinnöistä ja niiden tekemisestä, sillä meillä on aiemmin tehty mietintö myös asiasta, joka ei kuulu edus-kunnan päätösvaltaan, ja se koski nimenomaan tätä kesäajasta luopumista. Sehän edellyt-tää EU-direktiivimuutosta. Mielestäni siinä tehtiin juuri se, mitä edellä sanoin myös tästä Väyrysen EU-eroaloitteesta: olisi voitu kertoa se, että asia ei ole eduskunnan päätösvallassa tai että se on perustuslain vastainen, sen takia aloite hylätään, ja sitten, niin kuin edustaja Myllykoski kertoi kesäaikakohdassa, edellyttää toimenpiteitä tämän eteen. Käytännössä malli voisi olla sellainen, että kaikista aloitteista tehtäisiin mietintö. Niin olisi voinut tehdä siis myös EU-eroaloitteesta, ja silloin edustaja Väyrynen, joka oli tehnyt ison työn, olisi tietysti päässyt salissa kertomaan omat perustelunsa sille, ja sen jälkeen se olisi täällä mie-tinnön kautta saanut käsittelyn.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2018 vp

Itse kannatan kesäajasta luopumista. En kannata EU:sta eroa, mutta kannatan perintöverosta luopumista. Minun mielestäni on hyvä, että tämä valmistelu voi nyt jatkua ja siitä voidaan tehdä päätökset toivottavasti jo ensi keväänä hallitusohjelmaneuvoittelussa.

Yksi asia, joka myös on aika ajoin noussut eduskunnassa esille, on se, kuinka nopeasti hyväksytystä aloitteesta voidaan tehdä niin sanottu vasta-aloite eli kuinka usein voisi tapahtua tämäntyyppistä — pitäisikö olla jonkinlainen suoja-aika tai jäädytysaika, milloin ei tehdä, tai sitten yhtenä vaihtoehtona myös niin sanottujen ei-allekirjoitusten hyväksyminen. Tätä kannattaa varmasti jatkossa pohtia.

Mutta tämä [Puhemies koputtaa] hallituksen esitys on hyvä ja parantaa kansalaisaloitteen asemaa.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Annan puheenvuorot vielä kolmelle, jotka näkyvät puhujalistalla, ja sitten sen jälkeen aikataulurajoituksen vuoksi keskeytämme tämän keskustelun.

19.33 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Edellä edustaja Heinonen oikein kuvasi sitä prosessia, mikä liikenne- ja viestintävaliokunnassa oli. Valiokunta todellakin pohti, tuommeko mietinnön saliin vai emme, koska meidän ei ole mahdollista täällä sitä päätöstä toteuttaa sen kansalaislakialoitteen pohjalta. Mutta valiokunta oli yhtä mieltä kansalaislakialoitteen lähtökohdasta, että kellojen siirtelystä pitää luopua. Siksi valiokunta halusi kunnioittaa kansalaislakialoitetta ja toi sen tänne saliin, jotta muodostettiin se valiokunnan yhtenäinen mielipide, joka tuli tavallaan sen mietinnön ponneksi. Se oli valiokunnan kannalta tärkeä asia, ja siinä mielessä se tuotiin tänne, vaikka tiesimme, että direktiivi sen meiltä estää.

Näen erityisen tärkeänä, ja on hienoa kuulla mielipiteitä siitä, että kansalaislakialoite ei saisi vanhentua. Toki kun me rupeamme pohtimaan tätä, mikä on se nimimäärä ja niin edelleen, jokaisella on omia näkemyksiä, mutta tämä vuosi tuo hyvän ajan tälle niin sanotulle etanapostinimien keräämiselle, eli ettei se ole sähköistä, jotta kaikki kansalaisryhmät, jotka eivät ole sähköisten järjestelmien piirissä, voivat osallistua kansalaislakialoitteen allekirjoittamiseen tai sen tekemiseen.

On erityisen tärkeätä, että kunnioitamme tätä — minä sanon tätä jo kansalaislaki-instituutioksi. Tätä nyt on kuitenkin jo kestänyt niin kauan aikaa, että meidän on syytä tätä demokratian muotoa edelleen edistää ja kehittää. Siitä, kuinka edustaja Heinonen toi näitä suoja-aikoja, en nyt halua sanoa, että olen täysin samaa mieltä, mutta jos kansalaislakialoite tähtää pelkästään poliittiseen mielipiteen ilmaisuun siitä, että tehdään vastakkainen, jo eduskunnan hyväksymää lakialoitetta vastustava kansalaislakialoite, niin toki tehdään sitten niinkin. Mutta jossain kohtaa pitäisi kyllä ehkä harkita sitä, tehdäänkö sillä politiikkaa vain politiikan vuoksi vai onko se todellakin yli puoluerajojen olevaa kansalaisten mielipiteen ilmaisua, ja ilmeisesti tässä Aito avioliitto -aloitteessakin näin oli. En usko, että se rajoittui yhteen puolueeseen tai yhteen uskontokuntaan, vaan se oli ihmisten oma näkemys, ja sen takia, kuten edustaja Modig tuossa edellä totesi, vasemmistoliitto kunnioitti sitä ihan yhtä lailla, ja halusimme ja edellytimme, että siitä täytyy tehdä mietintö.

19.36 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Niin, se tietenkään ei ole järkevää, että luomme tällaisen ikiliikkujan, joka ikään kuin pyrkii pyörittämään palloa koko ajan edes-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2018 vp

takaisin. Ja varmaan, kun pitkään kansalaisaloitteiden parissa elämme, voimme joutua tätäkin asiaa pohtimaan, mutta toistaiseksi katson, että se ei vielä ole ongelma.

Minulla on ollut periaate, että en allekirjoita kansalaisaloitteita. Tämä siitä syystä, että koen, että me 200 kansanedustajaa olemme kaikki aivan erityisessä asemassa verrattuna muihin kansalaisiin, koska voimme myöskin jättää omia, eduskunnassa tehtäviä kansanedustajan aloitteita. Sen vuoksi olen halunnut pitää erityisen korkealla omaa rimaani eli olen ajatellut niin, että en halua ikään kuin kahmia itselleni myöskin sitä valtaa, joka on kansalaisille annettu ikään kuin toisena mahdollisuutena vaikuttaa äänestämisen lisäksi. Tästä periaatteesta pidän edelleenkin kiinni.

Minusta kansalaisilta ei voi vaatia sitä, että he ovat perillä niin sanotusti poliittisesta prosessista tai valiokuntien aikataululuista ja osaavat ikään kuin pelata peliä niin, että koska pitäisi tuoda. Se ei ole kansalaisaloitteen hengen mukaista. Kaikki sellaiset esteet, jotka tähän suuntaan ihmisiä ja toimintaa johtavat, pitää pystyä poistamaan.

Myöskin vaikeat asiat on pystyttävä tuomaan meidän käsittelyyn, vaikka siinä olisi suuri ulkoinen ja julkinenkin paine. Yksi tällainen on Ei myytävänä -kansalaisaloite, joka on kokenut kovia sen jälkeen, kun se on tänne tullut, juuri siitä syystä, että julkinen kuuleminen on pidetty, mutta se on jäänyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan ruuhkan takia nyt muuten käsittelemättä. Yli 72 000 kansalaista odottaa, että vammaisilla on edelleenkin oikeus omaan kotiinsa ja heidän kotinsa eivät ole myytävänä. Toivonkin, että esimerkiksi tämä aloite saadaan pikaisesti käsittelyyn.

19.38 Silvia Modig vas: Arvoisa rouva puhemies! Olisi tietysti ollut suotavaa, että edustaja Heinonen olisi osallistunut keskustelun loppuun ja hänen esittämiinsä näkökantoihin olisi voinut vastata. Se, että vertaa euroeroa ja kellojen siirtämistä, ei kyllä ole mielestäni älyllisesti rehellistä. Kellojen siirtely tuotiin saliin ja siinä muodostettiin mielipide siihen asiaan, jota sitten Suomi mielipiteenään voi viedä eteenpäin.

Väyrysen kansalaisaloitteen kohdalla esitettiin kansanäänestyksen järjestämistä asiasta, joka ei ole eduskunnan päätösvallassa. Jotta sen kansanäänestyksen kysymys olisi voitu määritellä ja keskustelu käydä, olisi se vaatinut laajaa hallituksen valmistelua tai jonkunlaista valmistelua. Sitä ei olisi voinut muuten järjestää, jolloin se olisi johtanut mielestäni näennäiseen demokratiaan. Minusta näitten kahden asian rinnastaminen on kyllä aivan absurdia.

Jos puolustaa kansalaisaloitteita, puolustaa jokaisen kansalaisaloitteen tuomista saliin mietintönä. Jos näin ei halua toimia, ei puolusta kansalaisaloitteita. Voin sanoa, että oli hyvin vaikea puolustaa esimerkiksi Aito avioliitto -lakia tai sitä kansalaisaloitetta, joka oli täysin vastoin omaa arvomaailmaani, täysin vastaan kaikkea, mitä sen asian eteen olin tehnyt ja toivoin, mutta se oli demokratiaa. Sen hautaaminen valiokuntaan olisi ollut demokratian vastaista, sen kuului tulla tänne saliin. Ja kyllähän meidän on itseemme ja tämän eduskunnan täysistuntoon luotettava niin paljon, että täällä tehdään järkeviä päätöksiä.

Se, mitä edustaja Salonen otti esiin tästä ikiliikkujasta eli siitä, että aina voi tulla kansalaisaloite, jolla pyritään kumoamaan se edellinen kansalaisaloite, on aivan oikea ongelma. Minusta Aito avioliitto -lain kohdalla piti tehdä niin, koska laki tällä hetkellä on tällainen. Tämä on nimenomaan yksi asia, mitä mielestäni valiokunnassa pitäisi ottaa esiin ja pohtia, että myös tältä osin voisi olla paikallaan ja tarpeen tehdä lainsäädäntöön muutoksia koskien kansalaisaloitteita, jotta tällainen ikiliikkujajono ei olisi mahdollinen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2018 vp

Toinen asia on se, että toivon, että edustaja Myllykosken lakialoite otetaan rinnalla käsittelemään, jotta pohditaan sitä, että tämän hyvän hallituksen esityksen voisi viedä vielä pidemmälle ja ratkaista koko ongelman. Tämä ei vielä poista sitä kikkailun mahdollisuutta, jonka se jättää eduskunnalle ja josta nyt hallituspuolueet ovat näyttäneet, että osa eduskunnasta on valmis käyttämään kaiken kikkailun, mitä voi olla, jotta kiusallisista keskusteluista päästään.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.